

Teave üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ ja selle tegevuskava elluviimise ja uuendamise kohta

Sissejuhatus

Käesolev dokument sisaldab teavet üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ (edaspidi nimetatud *üleriigiline planeering*) ja selle elluviimise tegevuskava kohta. Järgnevalt esitatakse ülevaade sellest, kuidas on aastatel 2012-2014 üleriigilist planeeringut ellu viidud, millised on olnud edusammud kahe aasta jooksul peale üleriigilise planeeringu kehtestamist ja millised on olnud tagasilöögid. Teave pärineb tegevuste elluviimise eest vastutavate ametkondade tagasisidest. Lisa teavet on kogutud valdkondlikest strateegidokumentidest, planeeringutest jm.

Üleriigilise planeeringu elluviimine

Üleriigilise planeeringu elluviimist jälgib Siseministerium ja selle elluviimiseks on mitmeid erinevaid võimalusi ja erinevaid tasandeid.

1. Rahvusvaheline koostöö

Üleriigilise planeeringu kohaselt viiakse seal kajastatud rahvusvahelise mõõtmega ruumilise arengu suundumused riikidevahelises planeeringualases, valdkondlikus või piirkondlikus koostöös rahvusvahelisele tasandile. Üleriigiline planeering on seotud rahvusvahelise koostöötasandiga mitmel viisil.

Esiteks võeti üleriigilise planeeringu koostamisel arvesse üleilmseid, üle-Euroopalisi ja regionaalseid (Läänemere regioon) suundumusi, samuti on planeeringus valitud arengusuunad ja eesmärgid kooskõlas Euroopa Liidu erinevate poliitikatega. Eraldi on pööratud tähelepanu Eesti arengut mõjutavatele strateegiadokumentidele, nagu arengustrateegia „Euroopa 2020“, „EL Läänemere regiooni strateegia“ (EUSBSR) ja „VASAB Läänemere regiooni territoriaalse arengu pika-ajaline perspektiiv“, millega samuti üleriigiline planeering on kooskõlas.

Teiseks on Siseministerium järjekindlalt töötanud selleks, et viia Eesti jaoks olulised teemad ja eesmärgid rahvusvahelisele tasandile. Oleme jälginud, et Eestile olulised põhimõtted oleksid kajastatud rahvusvahelistes dokumentides ning võetud rahvusvahelise koostöö aluseks. Samuti oleme tõmmanud tähelepanu Eesti jaoks olulistele teemadele ja projektidele, et saavutada neile laiemat tähelepanu ja seeläbi aidata kaasa nende elluviimisele. Sellisteks koostöövormideks on näiteks CEMAT, VASAB, HELCOM-VASAB mereala ruumilise planeerimise töörühm jt. Siseministerium osales ka mereala planeerimise direktiivi väljatöötamises Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni juures asuvate töörühmade kaudu. Koostöö jätkub ka direktiivi elluviimisel Euroopa Komisjoni mereala planeerimise ekspertide töörühmas.

UNECE (*United Nations Economic Commission for Europe*) ehk ÜRO Euroopa Majanduskomisjon on mitmepoolne platvorm liikmesriikide majandusliku integratsiooni ja koostöö edendamiseks. UNECE ministrite kohtumine toimus 07.-09.10.2013 Genfis (Šveits).

Eesti delegatsiooni juhtis regionaalminister Siim Küssler. Kohtumisel võeti vastu „UNECE jätkusuutliku elamumajanduse ja maakasutuse strateegia aastateks 2014-2020“, mis panustab keskkonnasõbraliku ning kõiki sotsiaalseid grupe hõlmava asustuse rajamisele ja jätkusuutliku elamumajanduse ja maakasutuse loomisele. Strateegia rõhutab olulisi üleriigilise planeeringu põhimõtteid, nagu elamumajanduse energiatõhusus, planeerimistegevuse avalikkus, huvide tasakaalustatus jne.

CEMAT (*Conférence Européenne des Ministres Responsables de l'Aménagement du Territoire*) on Euroopa planeeringuala eest vastutavate ministrite (alaline) konverents, mis tegutseb Euroopa Nõukogu (*Council of Europe*) juures. Eesti on CEMAT töös osalenud alates 1997. aastast. CEMAT ministrite konverents toimus 17.06.2014 Napflionis (Kreeka). Eesti delegatsiooni juhtis Siseminister Leif Kalev. Konverentsil võeti muuhulgas vastu ühisdeklaratsioon (nn Napflioni deklaratsioon), mis keskendub territoriaalse demokraatia edendamisele ruumilises planeerimises ning sisaldab juhtnõore avalikkuse paremaks kaasamiseks planeerimisprotsessi.

VASAB (*Visions and Strategies around the Baltic Sea*) on Läänemeremaade ruumilise planeerimise ja arengu alane koostöö, mis algas 1992. Koostöös osalevad Eesti, Leedu, Läti, Norra, Poola, Rootsi, Saksamaa, Soome, Taani, Valgevene ja Venemaa. Eesti on osalenud algusest peale. VASAB on Läänemere Nõukogu (CBSS) võrgustiku osa. 26.09.2014 toimub Siseministeriumi korraldamisel Tallinnas 8. Läänemeremaade planeerimisvaldkonna eest vastutavate ministrite konverents, kus on kavas vastu võtta järgnevate aastate ruumilise planeerimise prioriteete tutvustav ühisdeklaratsioon. Deklaratsioon sisaldab uusi väljakutseid, mis seostuvad ka üleriigilise planeeringu teemadega: territoriaalne areng, maa- ja linnapiirkondade areng, transport ja ligipääsetavus, energiamajandus, mereala planeerimine. Eesti delegatsiooni juhib siseminister Hanno Pevkur.

HELCOM-VASAB mereala ruumilise planeerimise ühistöörühma löid HELCOM ja VASAB oktoobris 2010. Töörühma mandaati pikendati aastani 2016. HELCOM-VASAB töörühm on olnud foorumiks, kus Läänemere piirkonna riigid lepivad kokku ühised reeglid merealade ruumilise planeerimise osas. Eestil on avanenud võimalus koostöö raames kaitsta oma positsioone ja põhimõtteid selles valdkonnas. 2013 töötas töörühm välja teekaardi, kuidas jõuda aastaks 2021 selleni, et sarnastel põhimõtetel ja sidusalt saaks planeeritud kogu Läänemere ala. Teekaardi kiitsid 2013 augustis Kopenhaagenis heaks Läänemeremaade keskkonnaministrid. Planeerimisvaldkonna eest vastutavad ministrid kiidavad teekaardi heaks 26. septembril 2014 Tallinnas.

Euroopa Liidu Läänemere Regiooni Strateegia (EUSBSR) elluviimisel on VASAB ja HELCOM saanud silmapaistva rolli horisontaaltegevuse „Ruumiline planeerimine“ juhina. See annab võimalused edendada maa- ja mereala ruumilist planeerimist regioonis ja toetada projekte, mis on liikmesriikide ühistes huvides ja aitavad ellu viia dokumendis „VASAB Läänemere regiooni territoriaalse arengu pika-ajaline perspektiiv“ (heaks kiidetud 2009 Läänemeremaade planeerimisvaldkonna ministrite poolt Vilniuses) püstitatud eesmärged. Horisontaaltegevuse juhina on VASAB edastanud EUSBSR Seemnerahastule (*Seed Money Facility*) koostööprojektid nr 49 ja nr 50: *Baltwise MSP seed money project 2014 (Baltwise Seed)*, mis tegeleb mereala ruumilise planeerimise temaatikaga ja *Liveable Baltic Cities (LiveBaltic)*, mis tegeleb linnade elukvaliteedi küsimustega.

Konsultatsioonides naaberriikidega (Soome, Läti) on tutvustatud üleriigilises planeeringus välja toodud riigipiire ületavaid huve. Arutelude käigus või ka hilisemate konkreetsete

projektide menetlemise faasis on saavutatud kokkulepped riikide huvide vastastikuseks aktsepteerimiseks ja ühitamiseks. See on eriti oluline just rahvusvaheliste taristuprojektide puhul, nagu Rail Baltic raudteetrass, uus Eesti-Läti 330 kV elektriliin jm.

2. Planeerimissuunised

Üleriigilise planeeringu kohaselt tuleb ruumi planeerimisel kõikjal lähtuda sarnastest põhimõtetest. Selleks näeb üleriigiline planeering ette välja töötada riigi suunised, mis väljendavad avalikku huvi ja parandavad ruumi kvaliteeti, pidades silmas energiatõhususe ja kestliku arengu põhimõtteid. Ka uues Riigikogu menetluses olevas planeerimisseaduses on ette nähtud ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste kujundamiseks juhendite andmine ja erinevat liiki planeeringutes lahendavate ülesannete täpsustamiseks nõuete kehtestamine. Tulevikus peavad riigi ametiasutused ja kohalikud omavalitsused nendega planeeringute koostamisel arvestama.

Üleriigilise planeeringu tegevuskava näeb ette planeerimissuuniste koostamise 2013-2015. 2012. a lõpul tellis Siseministeerium ühtsete planeerimissuuniste vajaduse ja võimaliku sisu hindamiseks ekspertarvamused kolmes üleriigilise planeeringu peamises teemavaldkonnas: asustuse areng, transport ja liikuvus, energia. Ekspertid jõudsid ühisele järeldusele, et vajadus suuniste järele on olemas kõigis nimetatud valdkondades. Leiti, et seadused ning üldisema tasandi (sh üleriigiline planeering) planeeringud ei võimalda kõiki põhimõtteid piisavalt lahti kirjutada ning ilma täpsemate juhusteta puudub ühtne alus valikute analüüsimisel, otsuste tegemisel ja arendustegevuse koordineerimisel. Ekspertid ei leidnud samas ühtegi konkreetset võrdlusriiki, mille suuniseid saaks Eesti planeerimissüsteemile tuua sobivaks eeskujuks. Olukord planeeringute valdkonnas on igas riigis unikaalne.

2013. a lõpul ja 2014. a algul viis Siseministeerium läbi rea arutelusid ekspertide ja ametkondade esindajatega, et selgitada välja täpsemalt, millistes valdkondades ja millises ulatuses tuleks suunised koostada. Arutelude käigus selgus, et vajalik on lahti seletada nii planeerimisseadust kui ka üleriigilise planeeringu põhimõtteid. Ka tuleb vahet teha seaduste, suuniste (kohustuslike ja soovituslike reeglite) ja juhendite-metoodikate vahel.

2014. a jooksul (ja vajadusel 2015) jätkab Siseministeerium konkreetsete suuniste kokkupanemise ja menetlemisega.

3. Muud riigi strateegiadokumendid

Ruumiline planeerimine on planeerimisseaduse tähenduses demokraatlik, erinevate elualade arengukavasid koordineeriv ja integreeriv, funktsionaalne, pikaajaline ruumilise arengu kavandamine, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi.

Üleriigiline planeering teadvustas, et olulised ruumi mõjutavad arengusuunad on pikaajalised ja neid saab riigis ellu viia vaid erinevate valdkondade koordineerimise ja mõjutamise kaudu. Üleriigilise planeeringu ellurakendamisel on väga suur osa transpordi-, energia-, keskkonna-, kalandus- ja põllumajanduspoliitikal. Eriti tihe on seos üleriigilise planeeringu ja regionaalpoliitika vahel. Kuna üleriigiline planeering ja selle elluviimise tegevuskava ise ei kavanda ressursse, konkreetseid vahetulemusi ega tähtaegu ning kuna riigi poliitikat teostatakse asjakohaste valdkondlike arengukavade alusel, siis tuleb hea seista, et nende

arengukavade koostamise juures oleks nõuetekohaselt arvesse võetud üleriigilise planeeringu eesmärgid ja põhimõtteid.

Finantsjuhtimist, strateegilist planeerimist ja nendevahelisi seoseid reguleerib riigieelarve seadus, selle alusel antud Vabariigi Valitsuse 13.12.2005 määrus nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord“ ja eri valdkondi reguleerivad seadused.

Valdkonna arengukava koostamisel arvestatakse riigi arenguvisioni dokumentide, teiste valdkonna arengukavade, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi, riigi eelarvestrateegia ja välislepingutest või Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevate kõrgetasemeliste arengudokumentidega. Samuti tuleb valdkonna arengukava koostamisel arvestada planeeringutes, eelkõige üleriigilises planeeringus ja maakonnaplaneeringus, sätestatud eesmärgid.

Valdkonna arengukava viiakse ellu rakendusplaani alusel, mis peab olema kooskõlas riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve seadusega. Arengukava eest vastutav minister esitab igal aastal Vabariigi Valitsusele valdkonna arengukava elluviimise tulemusaruande.

Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020 (2014)

Regionaalarengu strateegial ja üleriigilisel planeeringul on oluline teineteist täiendav roll – kui üleriigiline planeering määrab muu hulgas kindlaks riigi regionaalse arengu suunamise ruumilised alused ja üldised sihid, siis regionaalarengu strateegia ülesanne on kujundada regionaalse arengu suunamise ja toetamise täpsemad põhimõtted ning ajaspetsiifilised eesmärgid, meetmed ja tegevused.

Mõningad regionaalarengu strateegia meetmed, mille elluviimine toetab rohkem või vähem üleriigilise planeeringu elluviimist, sisalduvad eeskätt selle peatükis „Tasakaalustatud ja kestlik asustuse areng“. Seal on esitatud järgmisi põhimõtteid ja tegevusi:

- toimepiirkondades¹ ettevõtluse ja majanduskasvu stimuleerimine (toimepiirkondade ulatus ja suurus täpsustatakse maakonnaplaneeringutes);
- toimepiirkondade inimressursi tõhusam kasutuselevõtt tööturul ja majandusarengus;
- toimepiirkondade keskuste elukeskkonna ja toimepiirkonna üleselt osutatavate teenuste arendamine;
- toimepiirkondade sisemine sidustamine töö ja teenuste paremaks kättesaadavuseks;
- toimepiirkonna keskuste tagamaal teenuste ja elukeskkonna kohandamine hõreastutuse tingimustele;
- säästva ja atraktiivse linnaruumi ja liikuvuskeskkonna arendamine;
- piirkondade omanäolisust tugevdavate tegevusalade ja kohaturunduse toetamine.

Transpordi arengukava 2014-2020 (2014)

¹ Toimepiirkond on keskus-tagamaa-süsteem, mis koosneb toimepiirkonna keskusest ning sellega funktsionaalselt seotud tagamaal asuvatest paikkondadest ja kohalikest keskustest, mille elanike jaoks see toimepiirkonna keskus on peamine igapäevase ja perioodilise liikumise sihtkoht. Toimepiirkonna ulatuses peaksid olema kaetud valdava osa elanike ja ettevõtjate vajadused nii tööhõive kui teenuste järele (allikas: Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020).

Transpordi arengukava koostamisel oli üleriigiline planeering üheks peamiseks sisendiks, ka olid arengukava väljatöötamise kaasatud mitmed planeeringu koostajad. Transpordi arengukava on hästi seostatud üleriigilise planeeringuga ja täiendab seda omas valdkonnas.

Mõningad transpordi arengukava meetmed, mille ellu viimine toetab üleriigilise planeeringu elluviimist, eeskätt selle peatükis „Head ja mugavad liikumisvõimalused“ esitatud põhimõtteid ja tegevusi:

- sundliikumiste asendamine – avalike teenuste korraldamine, info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate (edaspidi nimetatud *IKT*) areng;
- sundliikumiste vähendamine – ruumiline planeerimine, liikuvuse korraldamine;
- säästlikuma liikumisviisi eelistamine – säästva linnalise liikuvuse projektid;
- intelligentsete transpordisüsteemide arendamine – reisiplaneerimine, transpordiinfo;
- teede jaotuse täpsustamine ja teehoiu rahastamise tagamine;
- taastuvate kütuste kasutamise soodustamine teetranspordis – biometaan, elektriautod;
- üleriigiliste ühistranspordiühenduste arendamine – toimepiirkonna keskuste bussijaamad, rongi taristu uuendamine, investeeringud laevadesse ja sadamatesse, Saaremaa püsiühenduse planeerimisprotsess;
- regionaalsete ühistranspordiühenduste arendamine – liinivõrgud, hõreasustusega piirkondades paindlikud lahendused;
- kohalike ühistranspordiühenduste arendamine;
- ühistranspordi integreerimine ja ligipääsu parandamine – piletisüsteemid, ühistranspordi peatuste parem ühendamine;
- lennuühenduste arendamine – Tallinna Lennujaama ühendused teiste transpordiliikidega, Tartu lennujaama rahvusvaheline võimekus;
- laevühenduste arendamine – Tallinna Vanasadama maismaaühendused;
- maanteeühenduste arendamine – uus Narva sild;
- reisirongiühenduste arendamine – Rail Baltic, kiirem ühendus Venemaa suunal, ümberistumisteta ühendus Tallinn-Tartu-Valga-Riia trassil.

Põlevkivi kasutamise riikliku arengukava 2016-2030 (koostamisel)

Põlevkivi arengukavasse on antud üleriigilise planeeringu põhimõtetest lähtuv sisend.

Riiklik arengukava „Eesti merenduspoliitika 2012-2020“ (2012)

Merenduse arengukava täiendab transpordi arengukava – siin käsitletakse laevandust, sadamate ja logistika arengut, veeteede arengut jm merendusega seonduvaid teemasid. Riiklik arengukava valmis paralleelselt üleriigilise planeeringuga ning sisaldab seetõttu mitmeid meetmeid, mis toetavad selle põhimõtteid:

- sadamate infrastruktuuri väljaarendamise soodustamine – laiendamise võimaluse tagamine planeeringutega;
- rahvusvahelise reisijateveo konkurentsivõime toetamine – võimalikud uued liinid (nt Sillamäe-Kotka), kruisilaevade vastuvõtt teistes sadamates (lisaks Tallinnale ja Saaremaale);
- merealade ruumiline planeerimine – meetodika väljatöötamine, planeeringu koostamine;
- väike- ja kalasadamate infrastruktuuri ning väikelaevaturismi arendamine – sadamate võrgustiku loomine, kontseptsiooni koostamine.

Väikesadamate võrgustiku kontseptsioon 2014–2020 (2014)

Kontseptsioon valmis 2014. a riikliku arengukava „Eesti merenduspoliitika 2012-2020“ järjena. Sellega luuakse alus väikesadamate võrgustiku väljaarendamiseks ja selle rahastamiseks. Kontseptsiooni koostamisega on antud panus ka otseselt üleriigilise planeeringu elluviimise tegevuskava täitmisel.

Eesti pikaajaline energiamajanduse arengukava 2030+ (ENMAK) (koostamisel)

Eesti pikaajaline energiamajanduse arengukava 2030+ seob kokku soojusmajanduse, elamumajanduse, elektrienergia tootmise ja ülekande, transpordisektori energiatarbimise ning kohalike biokütuste tootmisega seotud valikud. ENMAK 2030+ on koonddokument, mis asendab mitmed varasemad eraldiseisvad arengukavad energiasektoris. ENMAK 2030+ on kavas heaks kiita novembris 2014.

Mõningad energiamajanduse arengukava meetmed, mille ellu viimine toetab üleriigilise planeeringu elluviimist, eeskätt selle peatükis „Varustus energiataristuga“ esitatud põhimõtteid ja tegevusi:

- elektrienergia tõhus tootmine – koostootmisjaamad, biomassil töötavad elektrijaamad, mikro- ja hajatootmisvõimsused, tuulikupargid jm;
- elektrienergia tõhus ülekanne – õhuliinide asemel ilmastikukindlad lahendused, uued 330 kV (Kilingi-Nõmme-Riia, Harku-Lihula-Sindi) liinid, uute elektrijaamade liitumised, uued tehnilised lahendused (arukas võrk jm);
- põlevkivist mootorikütuste tootmine;
- alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamine transpordis – biometaan, bioetanool;
- motoriseeritud individuaaltranspordi nõudluse vähendamine – ühistransport, kergliiklus, maakasutuse suunamine valglinnastumise ja autosõltuvuse vähendamiseks jne;
- tõhus sõidukipark – raudtee elektrifitseerimine ja taristu arendamine, Rail Baltic, kütusesäästlik ühistransport jne;
- olemasolevate hoonete rekonstrueerimine energiasäästu saavutamiseks ja sisekliima parandamiseks;
- energiatõhusa uusehituse soodustamine – liginullenergia-hooned;
- maakasutuse- ja planeerimise tõhustamine – energiakasutuse ja CO₂ mõju hindamine, linnakeskkonna tihendamine, efektiivsemad transpordi- ja taristulahendused;
- avaliku sektori eeskju energiasäästu saavutamisel – energiasäästlikud avalikud hooned;
- soojusenergia tõhus tootmine – üleminek taastuvatele kütustele;
- tõhus soojusenergia ülekanne.

Eesti infoühiskonna arengukava 2020 (2013)

Infoühiskonna arengukava keskmes on IKT kasutamist ja nutikate lahenduste loomist võimaldava keskkonna tagamine ning IKT abil majanduse konkurentsivõime, inimeste heaolu ja riigivalitsemise tõhususe tõusu toetamine. IKT laiem kasutamine võimaldab vähendada ka sundliikumisi.

Infoühiskonna arengukava sisaldab mitmeid olulisi meetmeid, nagu „Interneti kättesaadavuse suurendamine“, mille raames:

- Toetatakse uue põlvkonna lairiba baasvõrgu ehitamist turutõrke piirkondades. Tegevus sujub plaanipäraselt. 2014. a lõpus on kavas avada taotlusvoor. Ülikiire interneti baasvõrk on kavas lõplikult välja arendada aastaks 2020.
- Töötatakse välja „viimase miili“ kontseptsioon ja sõlmitakse kokkulepped partneritega (telekommunikatsiooni ettevõtted, Põllumajandusministeerium, Siseministeerium, KOV liidud). Kontseptsioon on välja töötatud. Edasi tuleb see ellu rakendada.
- Alustatakse lairiba taristu kaardistuse projektiga, et selgitada välja jaevõrgu turutõrke ulatus. Tehnilise Järelevalve Amet on projektiga alustanud. Lõpptähtaeg on 2015. a lõpp.

Looduskaitse arengukava aastani 2020 (2012)

Arengukava hõlmab nii klassikalist looduskaitset kui ka looduse kaitsmisega seonduvaid valdkondi. Looduskaitse arengukava ametliku dokumendina on koostatud esmakordselt ja seega analüüsitakse riiklikul tasandil süsteemselt ka kogu looduskaitset esimest korda. Arengukava paneb paika loodushoiuga seotud valdkondade olulisemad arengusuunad.

Mõningad looduskaitse arengukava meetmed, mille ellu viimine toetab üleriigilise planeeringu elluviimist, eeskätt selle peatükis „Rohevõrgustiku sidusus ja maastikuväärtuste hoidmine“ esitatud põhimõtteid ja tegevusi:

- Maastike mitmekesisuse tagamine – rohevõrgustiku toimimise analüüs ja vajadusel täiendavate tegevuste (maastikuhoolduskavad, kõrge loodusväärtusega alade kontseptsioon, elustiku mitmekesisust arvestavate planeerimisalaste suuniste välja töötamine jms) kavandamine. EL rohetaristu kontseptsiooni rakendamine Eestis.
- Taastuvenergeetika arendamine – biokütused, tuuleenergia.

4. Detailsema astme planeeringud

Eesti planeerimissüsteem on hierarhiline. Seda iseloomustab põhimõte, et üldisema tasandi planeering annab sisendi detailsema tasandi planeeringule ja detailsema tasandi planeeringu koostamisel lähtutakse üldisema tasandi planeeringust. Riigi tasandil koostatakse üleriigiline planeering ja maakonnaplaneeringud, kohalikul tasandil koostab omavalitsus üld- ja detailplaneeringud.

Kuna üleriigiline planeering ise on maakonna- ja kohaliku tasandi seisukohalt liiga üldine, siis rakenduvad selle põhimõtted suuresti läbi maakonnaplaneeringute (sh teemaplaneeringud mingi kindla planeeringu ülesande lahendamiseks). PlanS § 6 lg 2 punkti 6 kohaselt on üleriigilise planeeringu ülesandeks ka ülesannete seadmine maakonnaplaneeringutele. Seetõttu on üleriigilise planeeringu elluviimise tegevuskavas välja toodud vajadus selle elluviimiseks vaadata üle ja uuendada maakonnaplaneeringud, arvestades riigi ruumilise arengu vajadusi ja piirkondlikke eripärasid. Teatud teemade lahendamiseks nähti ette ka võimalus koostada teemaplaneeringuid.

Üleriigilise planeeringu põhimõtetega tuleb arvestada ka valla või linna üldplaneeringute koostamisel. Samuti on PlanS § 7 lõike 4 kohaselt maakonnaplaneeringud aluseks üldplaneeringute koostamisel.

Maakonnaplaneeringud on aluseks uute kohaliku omavalitsuse üldplaneeringute koostamisel.

Planeerimisseaduse § 29 lg 3 kohaselt vaatab KOV üldplaneeringud üle hiljemalt kuue kuu jooksul pärast volikogude korralisi valimisi ja esitab ülevaatamise tulemused maavanemale. Peale planeeringute ülevaatamist 2014 kevadel otsustasid mitmed omavalitsused alustada uute üldplaneeringute koostamisega. Kuuel kohalikul omavalitsusel puudub siiani nõuetekohane üldplaneering.

Üleriigilise planeeringu tegevuskavas on ette nähtud, et uued maakonnaplaneeringud koostatakse 2012-2015. Planeerimisseaduse § 10 lg 3 alusel ja kooskõlas Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju juhtimissüsteemi seaduse § 35 lõikega 1 algatas Vabariigi Valitsus 18.07.2013 korraldusega nr 337 uute maakonnaplaneeringute koostamise kõigis maakondades. Eraldi pandi Saare maavanemale kohustus, koostöös Lääne maavanemaga, planeerida võimalik Suure väina püsiühendus Saare ja Lääne maakonnaga piirnevas sisemeres. Vabariigi Valitsus pani maavanematele kohustuse esitada planeeringud Siseministeeriumisse järelevalvesse hiljemalt 31.12.2015. Maakonnaplaneeringute koostamiseks eraldati rahalisi vahendeid 2013 kokku – 265330 eurot ja 2014 – 300000 eurot. Lisaks töötas Siseministeerium välja maakonnaplaneeringute koostamise lähteseisukohad.

Vabariigi Valitsuse korraldusele järgnevalt algatasid maavanemad oma korraldustega igas maakonnas keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi nimetatud *KSH*). Mitmed maavalitsused on Siseministeeriumi poolt välja pakutud lähteseisukohti oma eripärasest lähtuvalt täpsustanud. Seejärel on toimunud hanked maakonnaplaneeringu ja KSH koostaja leidmiseks. Enamus maavalitsusi tegeleb praegu KSH programmi koostamisega. Küsitud on ministeeriumide ja teiste ametiasutuste ettepanekuid ja palutud väljendada oma huve ja seisukohti maakonnaplaneeringutes.

Siseministeeriumi initsiatiivil on regulaarselt toimunud maavalitsuste planeeringuspetsialistide kokkusaamised, kus on olnud võimalik vahetada kogemusi ja tõstatada erinevaid probleeme, millega on põrkunud maakonnaplaneeringute koostamisel ja varasemate planeeringute integreerimisel. Kokkusaamiste käigus on oma huve ja soove tutvustanud ka mitmed valitsusasutused. Töö käigus on otsustatud ka, milliseid uuringuid või juhendmaterjale tuleb luua. Siseministeerium on 2013-2014 toetanud maakonnaplaneeringute koostamist mitmete analüüside ja juhendmaterjalidega, sh:

- Juhend toimepiirkondade käsitlemiseks maakonnaplaneeringutes (juuni 2013);
- Kohalike omavalitsuste loomuliku rahvastikupotentsiaali hinnang (sügis 2013);
- Regionaalse pendelrände kordusuuring (oktoober 2013);
- Maakondade rahvastikuprognosis 2013-2040 (2013 lõpp);
- Majanduslikud mõjud maakonnaplaneeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisel (2013 lõpp);
- Sotsiaalsed ja kultuurilised mõjud maakonnaplaneeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisel (2013 lõpp);
- Olemasolevate toimepiirkondade määramine (märts 2014);
- Suurte linnade (üle 10000 el) rahvastikuprognosis 2014-2040 (kevad 2014);
- Soovitused sotsiaalse taristu erinevate aspektide käsitlemiseks maakonnaplaneeringus (aprill 2014);
- Asustuse arengu suunamise ülesande lahendamise võimalused maakonnaplaneeringus (juuni 2014);
- 2014. a sügisel valmivad veel toimepiirkondade rahvastikuprognosis aastani 2040 ning omavalitsuste rahvastikupotentsiaali hinnangud.

Olenevalt hangete läbiviimise edukusest, töömahust teiste käsilolevate planeeringute koostamisel, uuringute ja analüüside ajakavadest on erinevates maakondades maakonnaplaneeringu koostamine kulgenud erineva tempoga. Kui osad maakonnad on jõudnud lähteseisukohad ja KSH programmid avalikustada ning viimased ka kinnitada ja asunud planeeringu eskiislahenduste koostamisele, siis mõnedel juhtumitel toimub alles lähteseisukohtade ja KSH programmi koostamine ja avalikustamine.

Lisaks maakonnaplaneeringute koostamisele on mitmed maavalitsused olnud hõivatud rea teemaplaneeringute² koostamisega, millest osa on viimase kahe aasta jooksul kehtestatud, aga osa ka alles koostamisel:

1. Teemaplaneering „Ida-Virumaa tehniline infrastruktuur“ kehtestati 27.06.2013.
2. Teemaplaneering „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine“ on kehtestatud 01.10.2012 Pärnumaa osas. Raplamaa ja Harjumaa planeeringutele kootati ühine KSH aruanne, mille Keskkonnaamet kiitis heaks 02.06.2014. Planeeringud on plaanis kehtestada 2014. a jooksul.
3. Teemaplaneering „Põhimaantee nr 2 (E263) Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa trassi asukoha täpsustamine“ on kehtestatud Järvamaa osas 30.11.2012, Jõgevamaa osas 23.11.2012 ja Tartumaa osas 21.11.2012.
4. Teemaplaneering „E20 Jõhvi-Narva teelõigu trassikoridori täpsustamine ja Narva ümbersõidu trassikoridori määramine“ on kehtestatud 17.04.2013.
5. Tuuleenergeetika teemaplaneeringud on kehtestatud Läänemaal 31.12.2013, Saaremaal 20.12.2013 ja Pärnumaal 21.11.2013. Hiiumaa planeering on heaks kiitmata.
6. *Üleriigilise planeeringu tegevuskava näeb ette Rail Balticu raudteetrassi planeerimise 2012–2016.* Planeeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ osas toimub Harju-, Rapla- ja Pärnumaal KSH vahearuande ja trassikoridoride võrdlustulemuste avalikel aruteludel esitatud ettepanekute analüüsimine. (Täpsemalt neist planeeringutest 5. alapunktis „Tegevuskava“, alalõigus „Maakonnaplaneeringute koostamine“)
7. Planeeringule „Harku-Lihula-Sindi 330 kV elektriliini L503 trassi asukoha määramine“ määras siseminister täiendavad kooskõlastused. Planeeringut koostatakse Harju-, Lääne ja Pärnumaal.
8. Teemaplaneeringu „Kilingi-Nõmme-Riia TEC-2 330 kV õhuliini trassi koridori asukoha määramine“ osas toimusid Pärnu- ja Viljandimaal 01.07.2014 eskiislahenduse tutvustamine ja avalik arutelu. *Üleriigilise planeeringu tegevuskava järgi on planeeringu koostamine kavandatud 2012–2020.* (Täpsemalt planeeringust 5. alapunktis „Tegevuskava“, alalõigus „Maakonnaplaneeringute koostamine“)
9. *Kergliiklusteede võrgustiku kavandamine on üleriigilise planeeringuga ette nähtud 2012–2020.* Praeguseks on kehtestatud teemaplaneering „Harjumaa kergliiklusteed“ (24.04.2012) ja teemaplaneering „Võrumaa kergliiklusteed ja loodusrajad“ (14.03.2014). Koostamisel on teemaplaneering „Kergliiklusteed ja jalgrattamarsruudid“ Raplamaal ja „Lääne-Viru maakonna jalg- ja jalgrattateed“. Paljud kohalikud omavalitsused planeerivad kergliiklusteid ka üldplaneeringutega. (Täpsemalt neist planeeringutest 5. alapunktis „Tegevuskava“, alalõigus „Maakonnaplaneeringute koostamine“)
10. Lääne maakonnas on koostamisel teemaplaneeringu „Riisipere-Haapsalu-Rohuküla raudteetrassi koridori asukoha määramine“, mille osas algatati KSH koostamine 20.06.2014.

² Siin piirdatakse 2012-2014 kehtestatud ja koostatavate planeeringute loeteluga ja lühiülevaatega, millisesse etappi on planeering tänaseks jõudnud. Tegevuskavas nimetatud planeeringute sisulised eesmärgid on toodud järgmises peatükis (5. alapunkt „Tegevuskava“).

11. Soomaa piirkonna teemaplaneering on koostamisel Pärnu- ja Viljandimaal (algatatud vastavalt 03.02.2012 ja 02.02.2012).

Alustatud on ka mereala planeerimisega. *Üleriigilise planeeringu tegevuskava näeb ette mereala planeerimise 2012–2020.* Pärnu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneeringu osas toimusid aprillis 2014 teist eskiislahendust tutvustavad arutelud ja planeering on minemas kooskõlastusringile. Pärnu mereala planeeringu eeldatav kehtestamise aeg on 2016. a esimene pool.

Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering on läbinud kooskõlastamise etapi ja praegu viiakse planeeringusse sisse täpsustusi. Hiiu mereala planeeringu eeldatav kehtestamise aeg on 2015. a suvi. (Lisaks neist kahest planeeringust 5. alapunktis „Tegevuskava“, alalõigus „Maakonnaplaneeringute koostamine“)

2016. a on kavas alustada ülejäänud mereala planeerimisega.

5. Tegevuskava

Planeerimisseaduse kohaselt koostati üleriigilise planeeringu lisana selle elluviimise tegevuskava. See katab kõiki peamisi tegevusvaldkondi, millest planeeringu eesmärkide saavutamine sõltub. Tegevuskava sisaldab tegevusi, milles asjaomaste partneritega kokku lepiti. Need tegevused on mõõdukalt ambitsioonikad, kuid kindlasti realistlikud.

Üleriigilise planeeringu tegevuskava erineb teiste arengudokumentide rakenduskavast ses osas, et siin ei ole planeeritud ressursse, konkreetseid vahetulemusi ega tähtaegu – need ülesanded jäeti teadlikult valdkondlike arengukavade koostajatele.

Tegevuskava alusel jälgitakse üleriigilise planeeringu eesmärkide poole liikumist tegevussuundade ja üksiktegevuste tasandil. Just seetõttu on vajalik tegevuskava iga kahe aasta tagant üle vaadata ja anda hinnang arengu suunale ja tempole. Tegevuskava saab vajaduse korral uuendada ja täiendada.

Tegevuskava tegevused on jaotatud kolme suure eesmärgi alla:

1. Olemasolevale asustusstruktuurile toetava mitmekesise ja valikuvõimalusi pakkuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamine. Töökohtade, haridusasutuste ja mitmesuguste teenuste kättesaadavuse tagamine toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kaudu.
2. Teenuste, haridusasutuste ja töökohtade kättesaadavuse tagab toimepiirkondade sisene ja omavaheline sidustamine kestlike transpordiliikide abil. Tagatud on kiire, piisava sagedusega ja mugav ühendus välismaailmaga. Erinevaid transpordiliike kasutatakse tasakaalustatult, arvestades piirkondlike eripäradega.
3. Elektritootmisvõimsuse arendamisel on vaja keskenduda Eesti varustamisele energiaga. Uued energiatootmis-üksused tuleb paigutada ruumis ratsionaalselt ja kestlikult. Eesti energiavarustuse võimalusi tuleb avardada, luues välisühendusi Läänemere piirkonna energiavõrkudega. Tuleb vältida soovimatut mõju kliimale, saavutada taastuvenergia suurem osakaal energiavarustuses, tagada energiasäästlike meetmete rakendamine ja energiatootmise keskkonnamõju vähendamine.

Mitmekesise ja valikuvõimalusi pakkuva elu- ja majanduskeskkonna kujundamise ning

töökohtade, haridusasutuste ja mitmesuguste teenuste kättesaadavuse tagamise seisukohalt olulisemad lähiaastate tegevused on järgmised.

Maakonnaplaneeringute koostamine

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punktis 1 nähakse ette maakonnaplaneeringute koostamine. Maakonnaplaneeringute koostamisest on põhjalikum ülevaade antud 4. alapunktis „Detailsema astme planeeringud“. Uute maakonnaplaneeringute koostamine on vajalik selleks, et üleriigilise planeeringu põhimõtteid ja skemaatiliselt esitatud üleriigilisi võrgustikke kavandada konkreetsemalt ja piirkonna iseärasusi arvestavalt. Maakonnaplaneeringute valmimine on üleriigilise planeeringu tegevuskava järgi kavandatud 2015. a, kuid mitmed maavanemad on viidanud, et praegu välja pakutud tähtajad (nii Vabariigi Valitsuse korralduses kui ka üleriigilise planeeringu tegevuskavas) on liiga lühikesed. Kuus maavalitsust on teinud ettepaneku järelevalvesse esitamise tähtaega pikendada vähemalt aasta võrra, üks – poole aasta võrra ning paar maavalitsust on veel viidanud, et ajakava on liiga pingeline, kuigi ei ole otsesõnu ajapikendust küsinud.

Lisaks maakonnaplaneeringutele on tegevuskavas esile toodud mitmed teemaplaneeringud, mis käsitlevad riigile olulisi võrgustikke ja millel on ka rahvusvaheline väljund, kuna need ületavad Eesti riigipiiri. Üks selline on Rail Baltic raudteetrassi koridori asukoha määramine, mille planeerimine viiakse läbi kolmes Balti riigis korraga. Eestis toimub planeerimine maakonna teemaplaneeringutega Harju-, Rapla- ja Pärnumaal. Kavandatav raudtee on 1435 mm rööpmelaiusega, kaheööpmeline, rong kasutab liikumiseks elektrit ja tema kiirus võib küündida kuni 240 km/h. Samaaegselt või väikese nihkega trassi asukoha planeerimisega toimub ka potentsiaalsete peatuskohtade detailsete planeeringulahenduste (Tallinn-Ülemiste, Rapla, Pärnu) ning raudtee eelprojekti koostamine. Planeering on leidnud väga laialdast vastukaja avalikkuses ja ajakirjanduses ning arutelud on olnud väga aktiivsed. Praegu toimub trassivariantide avalikustamise tulemuste analüüs. Seejärel koostatakse kõigile trassialternatiividele täpsemad eskiislahendused, mis jõuavad avalikkuse ette 2014 oktoobris-detsembris. Eesmärk on jõuda 2015. a keskpäevaks planeeringulahenduse kooskõlastusringile saatmiseni ja 2015. aasta lõpuks planeeringu kehtestamiseni. Ajakava on väga pingeline, aga tööde lõpetamine tähtajaks on võimalik.

Eestis on alustatud uue teemaga – mereala ruumilise planeerimisega. Vabariigi Valitsuse 11.10.2012 korraldusega algatati planeeringu koostamine Pärnumaa ja Hiiumaa piirnevatel territoriaalmerel osadel. Hiiumaa planeeringut koostatakse Keskkonnainvesteeringute keskuse toel, Pärnu planeeringu koostamine toimub Eesti-Läti ühisprojektina kasutades EL vahendeid. Planeeringute koostamisel kaardistatakse merealal toimuv ja ka kavandatav tegevus ning määratletakse mereala kasutamisega seonduvad probleemid. Seejärel leitakse tasakaal erinevate inimtegevuste vahel merealal (energeetika, laevandus, rekreatsioon, kalandus jm), tagades nii ökosüsteemi kaitse kui ka majanduslike ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamise. Mõlema planeeringu koostamine toimub vastavalt ajakavale.

Juulis 2014 võeti vastu EL mereala ruumilise planeerimise direktiiv, millega seatakse liikmesriikidele kohustus koostada planeeringud oma mereala kohta nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem kui aastaks 2021. Eestis algab kogu Eesti mereala (sh majandusvöönd) ruumiline planeerimine 2016. a. Uues Planeerimisseaduse eelnõus nähakse ette, et nende planeeringute koostamise korraldajaks Siseministerium. Hiiumaa ja Pärnu mereala planeeringud jäävad seejuures kehtima.

Eesti ja Läti vahelise 330 kV kõrgepingeliini rajamise vajadus on lisaks üleriigilisele planeeringule fikseeritud ka Eesti elektrimajanduse arengukavas aastani 2018. Elektriliin parandab varustuskindlust, võimaldab liituda uutel elektritootjatel ning on oluline elektrituru arendamiseks. Planeerimine sujub kavakohaselt ja 2015. a on eesmärk see kehtestada. Elering AS plaanib liini valmis ehitada aastaks 2020.

Viimastel aastatel on tõusetanud mitmel pool Eestis vajadus kergliiklusteede võrgustiku kavandamise järele. Mitmetes maakondades on seda juba tehtud, mitmetes on see pooleli. Sidustatud võrgustik looks liikumisvõimalusi elanikele ja mõjutaks positiivselt liiklusohutust. Eestis on ka tekkinud investeringumeetmed, mis toetavad kergliiklusteede ehitamist. Lähiaeg näitab, mil viisil selles teemavaldkonnas planeerimine edasi läheb – kas teemaplaneeringutena või leitakse lahendused uute maakonnaplaneeringute koostamise käigus.

Ruumilise planeerimise suuniste väljatöötamine erinevate planeerimistasandite jaoks

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punktis 2 nähakse ette – tähtajaga 2015. a – avalikku huvi väljendavate, ruumi kvaliteeti parandavate, energiatõhususe ja kestliku arengu põhimõtteid silmas pidavate planeeringusuuniste koostamist. Planeerimissuuniste koostamist on käsitletud 2. alapunktis „Planeerimissuunisted“. Tegevus kulgeb plaanipäraselt.

Teenuste ja töökohtade kättesaadavuse tagamine toimepiirkondade sisese ja omavahelise sidustamise kaudu ühistranspordi abil

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punkt 3 näeb muuhulgas ette üleriigilise liikuvuse uuringu läbiviimise igapäevaste toimepiirkondade (tööjõuareaalide) sees ja selle alusel ühistranspordi optimeerimise kava väljatöötamise (arvestades ka toimepiirkondade vahelist ning rahvusvahelist ühistranspordiühendust) aastatel 2012–2015, lisaks ka lahenduste kavandamist äärealadel.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on 2013. a tegelenud mobiilpositsioneerimisel põhineva üleriigilise liikumiste andmebaasi loomise kavandamisega – viidi läbi analüüs, kaardistati transpordi valdkonna vajadused andmebaasi osas. MKM jõudis järeldusele, et vaid transpordi vajadusteks ei ole sellist andmebaasi mõistlik teha ning hakkab pidama läbirääkimisi teiste ministeeriumitega, et uurida nende vajadusi.

Lisaks sellele tegelevad selle ülesande lahendamiseга kõik maavalitsused uute maakonnaplaneeringute koostamise käigus, kuna toimepiirkondade talitlemine ja inimeste liikumisvõimaluste tagamine on planeeringute üks keskseid teemasid. Ka sotsiaalse taristu teema integreerimine planeeringutesse eeldab ühistranspordi lahendustega tegelemist.

Üleriigilise planeeringu tegevuskava näeb punktis 3 täiendavalt eelnevale ette ka erinevate ühistranspordiliikide ja -liinide liikumisgraafikute (sh koolitransport) kasutajakeskse sidustamise kavandamist.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei pea võimalikuks tegeleda nimetatud ülesandega projektipõhiselt – tegemist on pideva tööga ning sellisena kajastub see ka transpordi arengukava rakendusplaanis.

Lisaks uute maakonnaplaneeringute koostamisele ühistranspordi käsitlemisele, on maakondades toimumas ka mitmes muud protsessid, mis on suunatud selle tegevuskava

ülesande lahendamisele. Harju maakonnas on alustatud Ühistranspordi arengukava 2020 koostamist, mille käigus viiakse läbi ühistranspordiliikide probleemanalüüs ning töötatakse välja tegevuskava aastateks 2015-2017. Töö tulemusena valmivad kavad ühistranspordi optimeerimiseks ja meetmed erinevate ühistranspordiliikide (buss, rong, linnatransport jne) ja -liinide liikumisgraafikute sidustamiseks ning kasutajamugavuse parandamiseks. Pärnu maakonnas on 2014 loomisel Pärnumaa ühistranspordikeskus ning 2017. a toimub maakonnakeskuse ja tagamaa ühistranspordi piletisüsteemide ühildamine.

Asustuse püsimiseks vajaliku sotsiaalse taristu tagamine

2013. a oli tegevuskava punkti 4 järgi kavas sotsiaalse taristu ja teenuste kättesaadavuse põhimõtete kokkuleppimine toimepiirkondades. Selleks ajaks ei õnnestunud kõigis maakondades veel toimepiirkondi määratleda. See sai võimalikuks alles 2014. a kevadel, mil töötati välja ka ühised põhimõtted, kuidas sotsiaalse taristu temaatikat tuleks integreerida uutesse maakonnaplaneeringutesse.

Lisaks sellele esitas Harju Maavalitsus varasemalt Siseministeriumile oma maakonna eripärast lähtuvad arvamused sotsiaalse taristu teenuste ja objektide paiknemise ning teenuste kättesaadavuse kriteeriumide käsitlemise kohta maakonnaplaneeringutes. Viimastel aastatel on pea kõik maakonnad tegelenud ka uue arengustrateegia koostamise või varasema täiendamisega. Strateegia koostamisel või täiendamisel on jutuks ka sotsiaalne taristu.

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punktis 4 aastateks 2013-2030 ette nähtud „Meetmete väljatöötamine ja elluviimine vajaliku taristu püsimiseks ja korrashoiuks või muul viisil selle kättesaadavuse tagamiseks“ on pikaajaline tegevus, mis jätkub kogu üleriigilise planeeringu kehtivuse perioodil. Uute maakonnaplaneeringute koostamise käigus tuleb kõigi keskuste ja toimepiirkondade jaoks töötada välja konkreetsete meetmed, mis tagavad nende toimimise ja ruumilise arengu. Sellele peab järgnema meetmete koondamine ja võimaluste leidmine riigi tasandil nende rakendamiseks.

Asustuse püsimiseks vajaliku andmeside taristu tagamine

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punkt 5 näeb ette kogu Eestit katva lairiba baasvõrgu arendamise aastatel 2012-2016. Riigi IKT-poliitika saab ettevõtete konkurentsivõimet ja riigi arengut toetada läbi üldise toimimiskeskonna, mille üheks eelduseks on ka ligipääs kiirele internetiühendusele. Kogu Eestit katva lairiba baasvõrgu arendamine on Eesti infoühiskonna arengukava 2020 üks olulisi meetmeid. Arengukava kohaselt peab hiljemalt aastaks 2020 olema see ülesanne lahendatud. Sellest on põhjalikum ülevaade 3. alapeatükis „Muud riigi strateegiadokumendid“.

Lairiba baasvõrgu arendamisega on aga tegeletud varemgi – näiteks on viimastel aastatel läbi Siseministeriumi ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse rakendatud meetet „Internetiühenduste kättesaadavuse parandamine uue põlvkonna elektroonilise side võrgu kasutuselevõttuga piirkondades“. Tegemist on Euroopa Regionaalarengu fondist kaasrahastatava toetusmeetmega (maht ca 12,78 miljonit eurot), mille eesmärgiks on internetiühenduse kättesaadavuse parandamine piirkondades, kus kiire internetiteenus (allalaadimiskiirus 100 Mbit/s või enam) ei ole lõppkasutajatele kättesaadav. Meetme abil on rajatud tuhandeid kilomeetreid kiiret valguskaablitel põhinevat baasvõrku.

Riigi huvide määratlemine, kaardistamine ja arenguks vajaliku maaressursi

reserveerimine

Riigi ülesannete täitmiseks vajaliku maaressursi kaardistamine on üleriigilise planeeringu tegevuskava punkti 6 järgi Maa-ameti ülesandeks. Tegevus on planeeritud 2012–2015 aastateks.

Selle täitmiseks osaleb Maa-amet kõigi uute maakonnaplaneeringute koostamises ja kogub selle protsessi käigus jooksvalt andmeid maade vajadusest riigi ülesannete täitmiseks. Hoitakse aktuaalsena ka Maa-ameti kaardirakendust „Ministeeriumide huvid“. Probleemiks on see, et kõik ministeeriumid (ametiasutused) ja maavalitsused ei esita aktiivselt Maa-ametile vajalikku informatsiooni. Maa-amet on omalt poolt ette valmistanud riigimaa reservina säilitamise põhimõtted, mida järgides peaks olema tagatud riigile arenguks vajalik maaressurss riigile kuuluvate maade osas.

Maareform on lõpusirgel. Riigivaraseaduse kohaselt on riigivara valitsejad kohustatud kandma hoonestamata maaüksused maakatastrisse hiljemalt 31.12.2017. Selleks kuupäevaks peab olema ka riigi maareservi moodustamine lõpuni viidud. Sellega seoses arvab Maa-amet, et oleks otstarbekas ühildada planeeringu elluviimise tegevuskava punkti 6 teostamise aeg maareformi tähtajaga ning märkida teostamise ajaks 2012-2017 (praegu 2012-2015).

Toimepiirkondade sisesse ja omavahelise sidustamise, kiirete ja mugav välisühenduste ning transpordiliikide tasakaalustatuse seisukohalt olulisemad lähiaastate tegevused on järgmised.

Kiire, piisava sagedusega ja mugav ühendus välismaailmaga

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punkti 7 järgi toimub 2012–2016 aastatel raudtee-, bussi- ja lennuliiklust siduva mitmeliigilise ühistransporditerminali ja selle linnaliiklusega ühendamise kavandamine Tallinnas. See kulgeb plaanipäraselt. Tallinna Linnavalitsus algatas 12.02.2014 korraldusega nr 199-k Ülemiste ühisterminali detailplaneeringu koostamise. Detailplaneeringut koostatakse paralleelselt Rail Baltic planeeringu koostamisega, kuna töö käigus tuleb leida lahendus ka Ülemiste terminali osas, kus Rail Baltic kiirrong tulevikus peatuma hakkab. Praeguseks on eeluuringud läbi viidud ja valminud on esimesed eskiislahendused. Planeering peab olema valmis 2015. Tallinna linn on ka välja kuulutanud Ülemiste reisiterminali ideekonkursi, mille tulemused selguvad septembri lõpuks 2014.

Kavandatud ja rajamisel on uus trammiliin Majaka tänava ja Peterburi tee 2 kinnistu vahelises lõigus perspektiivse Ülemiste ühisterminali ühendamiseks linnaliiklusega. Osa ehitustöid on juba teostatud ja lõplikul kujul valmib trammiliin 2015. aastal. Koostamisel olevas Lasnamäe tööstusalade üldplaneeringus on määratletud trassivariandid ka nimetatud trammiliini võimalikuks pikendamiseks lennujaamani.

Veel ühe tegevusena näeb tegevuskava punktis 7 ette 2012-2030 aastatel mitmeliigiliste ühistranspordisõlmede ja nende ühendamise kavandamise. Selle osas olulisemates keskustes (vastavalt vajadusele) konkreetseid tegevusi ega tulemusi ei ole teada.

2020-2030 aastateks kavandatud tegevuse – Tallinna-Tartu, Tartu-Valga ja Tallinna-Narva raudteelõikude arendamiseks viisil, mis tagab reisirongide liikumiskiiruse kuni 160 km/h – osas on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium aastaks 2020 püstitanud Transpordi arengukavas 2014-2020 eesmärgi kaardistada investeeinguvajadused Tallinn-Tartu lõigul kiiruste tõstmiseks kuni 160 km/h.

Liikluse muutmine kiireks, ohutuks ja mugavaks

Selleks, et arendada tegevuskava punktis 8 märgitud reisiraudteede kvaliteeti ja ohutust viisil, mis tagab rongide liikumiskiiruse kuni 120 km/h aastaks 2020, on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium vajalikud investeeringud aastani 2017 kajastanud Transpordi arengukava 2014-2020 rakendusplaanis. Ministeeriumi hinnangul on eesmärk üldjoontes saavutatav.

Probleemne on Lelle-Pärnu raudteelõigu rekonstrueerimine, milleks vahendeid ei ole ette nähtud ja mis ootab eraldi otsust (seotud Rail Baltic kavandamisega). Ka puuduvad vahendid Rapla-Türi lõigu rekonstrueerimiseks. Osaliselt võib eesmärk jääda saavutamata ka Tallinn-Keila-Riisipere / Paldiski / Kloogaranna lõikudel – eelkõige jaamasisel teedel. Tartu-Koidula lõigul võib kiirus väheneda raudtee amortisatsiooni tõttu.

Põhimaanteed sõidetavuse ja ohutuse arendamine Eestile olulistes rahvusvahelistes suundades seostub ka EL TEN-T koridoride arendamisega ja tegevus toimub tegevuskava järgi aastani 2030.

Viimastel aastatel on maavanemad kehtestanud mitmeid põhimaanteed teemaplaneeringuid – Tallinn-Tartu-Luhamaa, Tallinn-Narva ja Tallinn-Pärnu-Ikla suundadel. Nende planeeringute täpsem seis on kajastatud 4. alapeatükis „Detailsema astme planeeringud“. Nende planeeringutega määratakse riigile oluliste rahvusvahelise maanteetrasside koridoride (sh ümbersõidud) asukoht, reserveeritud vajalik maa ning loodud eeltingimused projekteerimiseks ja ehitamiseks. Põhimaanteed rekonstrueerimise ja ehitamise etapid on kajastatud riigimaanteed tehoikuvades.

Transpordiühenduse tagamine sadamate ja lennuväljade jaoks ning arenguks vajalike maa- ja veealade tagamine

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punktis 9 märgitud tegevus „Riikliku tähtsusega sadamate arenguks vajalike maa-alade reserveerimine“ on kavandatud aastateks 2013-2017. Maa-alade reserveerimine on toimunud läbi maakonnaplaneeringute ja üldplaneeringute (nt Ida-Viru tehnilise taristu planeering). Uute maakonnaplaneeringute koostamise käigus selgitatakse koostöös vastavate ametkondadega välja riikliku tähtsusega sadamate arenguks vajalike uute maa-alade vajadus (millises asukohas ja millises mahus) ja antakse neile keskkonnamõju strateegiline hinnang. Valla ja linna üldplaneeringutega saab vajalikud maa-alad sadamate tegevuseks reserveerida, määrates maa-aladele vastava juhtotstarbe.

Riigile oluliste väikesadamate võrgustiku ja sadamate arendamise tegevuskava koostamise raames on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium välja töötanud väikesadamate arendamise kontseptsiooni. Praegu on ettevalmistamisel selle rahastamise meede, kuigi algselt kavandatud (riiklikus arengukavas Eesti merenduspoliitika 2012-2020 märgitust) oluliselt väiksemas mahus: 5 miljonit eurot (algselt kavas 20 miljonit). Lisaks tegeletakse väikesadamatega ka maakonnaplaneeringute koostamise raames. Üleriigilise planeeringu tegevuskava järgi on tegevus kavandatud aastateks 2013–2015.

Väikelennuväljade ja lennuväljakute võrgustiku analüüsi ning väikelendunduse kontseptsiooni koostamist ei pea Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium vajalikuks. Ministeeriumi hinnangul ei ole mõistlik lennujaamadesse täiendavaid investeeringuid teha, kuna nõudlus

lennutranspordi järgi ilma täiendava riigipoolse dotatsioonita ei ole piisav. Lahtiseks võib pidada vaid Pärnu lennujaama tulevikku, kuid selle otsustamiseks ei vaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kontseptsiooni. Väikelendunduse arendamisega ei pea riik ministeeriumi väitel strateegilisel tasemel tegelema.

Väikeleenuväljade teemat käsitlevad maavalitsused kindlasti küll uue maakonnaplaneeringu koostamise raames, kuid see ei asenda Siseministeeriumi hinnangul üleriigilist kontseptsiooni, mis annaks ühtse lähenemise väikeleenuväljade võrgustiku ja väikelelendunduse arengule. Eri osapoolte ühistööna välja töötatav kontseptsioon ei eelda automaatselt riigi poolseid otseseid investeeringuid. Väikeleenuväljasid ei tuleks segi ajada ka regionaalsete lennuväljadega (sh nt Pärnu), mille roll täpsustatakse pigem riigikaitse kontseptsioonis. Kontseptsiooni väljatöötamine on tegevuskava järgi planeeritud aastatel 2013-2015.

Eesti energiaga varustamise, energiavarustuse võimaluste avardamise, taastuvenergia suurema osakaalu saavutamise, energiasäästlikkuse ja keskkonnamõju vähendamise seisukohalt olulisemad lähiaastate tegevused on järgmised.

Taastuvenergeetika osakaalu suurendamine ja kasutatavate energeetiliste ressursside mitmekesistamine

Üleriigilise planeeringu tegevuskava punkt 10 näeb ette aastatel 2011-2020 tuulikuparkide kavandamist. Tuulikuparkide kavandamine planeeringute abil on maakondade tasandil toimunud neljas piirkonnas – Hiiumaal, Läänemaal, Saaremaal ja Pärnumaal. Viimases kolmes on teemaplaneeringud kehtestatud ja Hiiumaa osas on jõutud lõpusirgele. Mitmed teised maavalitsused (nt Harju) kavandavad seda teemat käsitleda uutes maakonnaplaneeringutes. Kohaliku omavalitsuse tasandil on tuulikuparke planeeritud nii üldplaneeringute teemaplaneeringutega kui ka detailplaneeringutega. Omaette temaatika on meretuulikuparkide kavandamine, mis on tekitanud poleemikat näiteks ka Hiiumaa mereala planeeringu koostamisel. Meretuulikupargid on kindlasti üheks teemaks ka kogu Eesti mereala kohta koostatavas planeeringus. Tuulikuparkide planeerimiseks olulise sisendi annavad ka praegu ja tulevikus koostatavad kõrgepingeliinide planeeringud.

Veeldatud maagaasi (LNG) terminali kavandamise ja arendamine on tegevuskava järgi kavandatud aastatel 2013-2015 ja selles osas on jõutud lahenduseni, mis näeb ette kaks eraldi terminali – üks kummalegi poole Soome lahte. Eesti terminali (Paldiski) mahuks on kavandatud 160 000 m³ ja Soome omal – kuni 180 000 m³. Eesti poolne arendaja on valmis ehitusega alustama 2015 (valmis 2018), Soome pool aga alles 2017 (valmis 2021). Hetkel toimuvad läbirääkimised Soome, Eesti ja Euroopa Komisjoni vahel, et esitada projektitaotlus ehitustööde läbiviimiseks Eestis ja uuringute tegemiseks Soomes.

Eesti ja Läänemere piirkonna riikide vahelise energiaühenduse parandamine ja jaotusvõrgu nüüdisajastamine

Viidatud tegevus nähakse ette üleriigilise planeeringu tegevuskava punktis 11. Eesti ja Soome vahelise elektriühenduse (EstLink 3) kavandamise osas praeguseks veel konkreetseid plaane ei ole tehtud. Elering AS on välisühendustest omandanud EstLink 1 ning 2014. a algul valmis ka EstLink 2, käib Eesti-Läti kolmanda ühenduse (Kilingi-Nõmme-Riia 330 kV) planeerimine. Täiendavate välisühenduste rajamist aastani 2030 ja kaugemas tulevikus käsitleb ENTSO-E (*European Network of Transmission Network Operators for Electricity*) poolt koostatav kümne aasta arengukava TYNDP 2014 (*Ten Year Network Development*)

Plan). TYNDP 2014 sisaldab üle-Euroopalise tähtsusega projekte, nt Balti Koridor (sh Eesti põhja-lõuna suunaliste 330 kV õhuliinide rekonstrueerimiseks vajalikud investeeringud). Edaspidi, TYNDP 2016 raames võidakse analüüsida täiendavaid projekte, kui need on tehniliselt teostatavad ja sotsiaalmajanduslikult kasulikud (nt EstLink 3 ja/või Eesti-Rootsi ühendus).

Selleks, et Eesti saaks ühineda Kesk-Euroopa sünkroonlaga näeb üleriigiline planeering ette Venemaa ja Eesti elektrivõrkude ühenduspunktidesse rajatavate konverterjaamade kavandamise aastatel 2020-2025. 2014. a käivitatakse Kesk-Euroopa ja Baltimaade sünkroonühenduse jätku-uuring, millega selgitatakse välja tehnilised lahendused ja mõju Eesti elektrisüsteemile. TYNDP 2014 sisalduvate üle-Euroopalise tähtsusega projektide seas on ka Baltimaade ja Kesk-Euroopa sünkroonühenduse projekt, mis hõlmab alalisvoolu konverterjaamade rajamist Venemaa suunalistele 330 kV ühendustele.

Arukate võrkude (ingl *smart grid*) arendamise osas on Eestis tööd alustatud ning teostatud või teostamisel on järgmised uuringud: tarbimise juhtimine, WAMPAC (*Wide-Area Monitoring, Protection and Control*) laiseiresüsteemi rakendused Eesti elektrisüsteemi juhtimiseks, elektertranspordi käsitlevad projektid. 2013. a algusest on elektrimüüjate käsutuses andmevahetusplatvorm, mis koondab kõigi Eesti elektritarbijate andmeid – see on esimeseks sammuks nutikate võrgulahenduste väljaarendamises. Lisaks eeltoodule on Elering AS käivitanud koostöös erinevate võrguhalduritega praktilise väljundiga Estfeed projekti, millega soovitakse kujundada, juurutada ja testida avatud tarkvara platvormi, mida saaks kasutada energia tarbimise jälgimiseks ja haldamiseks. Laiem eesmärk on arendada kahepoolset suhtlust elektrivõrguga ning kasutada olemasolevaid andmevoogusid energia efektiivsemaks tarbimiseks. Estfeedi esimesed pilootrakendused peaksid valmima 2015 jooksul.

Gaasitorustiku kavandamise osas (üleriigilise planeeringu tegevuskavas aastatel 2015-2020) esitasid Eesti ja Soome ülekandesüsteemi operaatorid ühise tegevuskava riike ühendava gaasijuhtme BalticConnector rajamiseks, mille tööd jagatakse kolme etappi: Eesti maapealne osa, Soome maapealne osa, merealune osa. Tegevuskavas on esitatud etappide realiseerimistähtajad ja projekti indikatiivne maksumus (200 miljonit eurot). Projekt tervikuna ega ükski etappidest ei ole praegu veel piisavalt valmis, et esitada investeeringutaotlus (ehkki Eesti maapealne osa on ehitusloa taotlemise järgus). Kavas on esitada CEF 1. vooru täiendav ühine uuringutaotlus, kuna Soome maapealne osa sõltub LNG terminali suuruselt ja selle rajamise graafikust, merealune osa nõuab veel detailsemat uurimist, vajalik on hinnata gaasituru arengut ja ka arenguid Läti maagaasi taristu rajamisel. BalticConnector'i ehitustöödega plaanitakse alustada 2019. a või (Eesti nõudel) võimalusel varem. Juulis 2014 kiitis Keskkonnaministeerium heaks BalticConnector'i keskkonnamõju hindamise programmi.

Elektriautode laadimisvõrgustiku arendamine

Viimase, 12. tegevusena on üleriigilise planeeringu tegevuskavas märgitud elektriautode laadimisvõrgustiku arendamine. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kinnitusele on laadimisvõrk praeguseks juba rajatud. Teadaolevalt kehtestatakse EL-s teine kiirlaadimisstandard, mistõttu tuleb Eestis paari aasta pärast otsustada, kas ja mis ulatuses laadimisvõrku standardile vastavate laadijatega täiendatakse. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi hinnangul hetkel selle järgi aga vajadus puudub, kuna antud standardiga sõidukeid on väga vähe.

Kokkuvõte

Käesolevas vahekokkuvõttes üleriigilise planeeringu rakendumisest on antud lühiülevaade kõigis olulisemates tegevuskava lõikudes.

Rahvusvahelises koostöös on Eesti olnud piisavalt edukas. Meie esindajad on osalenud ruumilise planeerimise ja arengu seisukohast oluliste koostööorganisatsioonide töös. Rahvusvahelisel tasandil on kaitstud Eesti riigi huve ja levitatud üleriigilise planeeringu „Eesti 2020+“ põhimõtteid. Eesti on aastatel 2014-2015 eesistujaks nii CBSS kui VASAB koostöös. Naaberriikidega on vahetatud informatsiooni selleks, et tagada erinevate võrkude sidustatus ja tegevuste koordineeritus.

Riigis ühtsete planeerimissuuniste kokkupanemine toimub esmakordselt. Oma olemuselt on need suunised ainulaadsed kogu Läänemere piirkonnas. Suuniste koostamisel tuleb jälgida uue planeerimisseaduse menetlust Riigikogus ja võimalikke muudatusi selle sisus. Uues planeerimisseaduses on § 3 lõikes 5 antud regionaalministrile volitusnorm kehtestada oma määrusega nõuded planeeringute vormistusele, ülesehitusele ja sisule. **Suuniste koostamise protsessiga jätkatakse ja tegevus tervikuna on graafikus.**

Üleriigilise planeeringu põhimõtete lõimimine valdkondlikesse arengudokumentidesse on olnud siiani edukas. Muude riigi strateegiadokumentide koostamisel – eeskätt valdkondlike arengukavade ja regionaalarengu strateegia – on üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ seisukohad leidnud üsna laialdast kajastamist. Siseministeerium on olnud kaasatud paljude strateegiadokumentide väljatöötamisse, arengukavades püstitatud eesmärgid ja kokku lepitud tegevused toetavad hästi üleriigilise planeeringu põhimõtete ja eesmärkide elluviimist. Töö selles osas jätkub.

Detailsema astme planeeringute osas on käivitunud uute maakonnaplaneeringute ning mitmete maakonnaplaneeringute teemaplaneeringute (eeskätt erinevate üleriigiliste võrgustike arendamiseks) koostamine. Planeeringute koostamise korraldajateks on maavanemad (maavalitsused). Mitmete maavalitsuste puhul on samaaegselt koostatavate planeeringute arv kujunenud märkimisväärseks. Maavalitsuste puhul on kindlasti probleemiks ka väike koosseis ja kaadripuudus. Need ja muud põhjused on tinginud selle, et **mitte kõigi planeeringute koostamine ei ole sujunud kavatsetud tempos.**

Kokkuvõte üleriigilise planeeringu tegevuskava elluviimisest

1. Maakonnaplaneeringute koostamine:

- a. Uute maakonnaplaneeringute koostamine, 2013-2015: on mõnevõrra graafikust maha jäänud. Mitmetel maavalitsustel on suur töökoormus teiste pooleliolevate planeeringute koostamisega. Ligikaudu pooled maavalitsustest on viidanud pingelisele ajagraafikule ja teinud ettepaneku lükata tegevuse lõpptähtaega edasi aasta võrra, st aasta 2016 lõpuni. **Ettepanek on muudatusi hetkel mitte teha ja vaadata tähtaeg üle 2015. aastal üleriigilise planeeringu korralise ülevaatamise käigus.**
- b. Mereala ruumilise planeeringu koostamine, 2012-2020: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
- c. Rail Baltic raudteetrassi koridori planeering, 2012-2016: planeerimisprotsess on osutunud väga aja- ja töömahukaks ning planeeringu koostamise ajakava on üsna pingeline, aga **hetkel muutusi ei ole vaja teha.**

- d. Läti-suunalise 330 kV kõrgepingeliini kavandamine, 2012-2020: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - e. Kergliiklusteede võrgustiku kavandamine, 2012-2020: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
2. Planeerimissuuniste väljatöötamine, 2013-2015: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha;**
3. Toimepiirkondade sisene ja omavaheline sidustamine ühistranspordi abil:
 - a. Liikuvuse uuring ja ühistranspordi optimeerimise kava. Lahendused ääremaadel, 2012-2015: tegevus toimub paralleelselt maakonnaplaneeringutega, mille koostamise käigus analüüsitakse toimepiirkondi ja sotsiaalse taristu paiknemist ning tuuakse välja muutusvajadus maakonna ühistranspordikorralduses. Uuenduste sisseviimine võtab aga aega ning sõltub nii maakonnaplaneeringute valmimisest kui ka maakondlike ühistranspordi lepingute lõppemise ja uute hangete väljakuulutamise ajakavast. **Ettepanek on muudatusi hetkel mitte teha ja vaadata tähtaeg üle koos maakonnaplaneeringute tähtajaga 2015. aastal üleriigilise planeeringu korralise ülevaatamise käigus.**
 - b. Ühistranspordiliikide ja –liinide kasutajakeskne sidustamine, 2013-2015: **seostub osaliselt eelmise punktiga.**
4. Sotsiaalse taristu tagamine:
 - a. Sotsiaalse taristu ja teenuste kättesaadavuse põhimõtete kokkuleppimine, 2013: tegevuse osas tekkis poole aasta pikkune mahajäämus – **2014. a suveks said põhimõtted kokku lepitud.**
 - b. Meetmed taristu püsimiseks ja korrashoiuks või muul viisil kättesaadavuse tagamiseks, 2013-2030: tegevus on üldiselt graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
5. Andmeside taristu tagamine:
 - a. Lairiba baasvõrgu arendamine, 2012-2016: tegevus on suures osas graafikus, kuid peale üleriigilise planeeringu kehtestamist valminud Eesti Infoühiskonna arengukavas 2020 on esitatud uus tähtaeg – aasta 2020. **Lõpptähtaeg tuleks viia vastavusse arengukavas esitatud tähtajaga.**
6. Riigi arenguks vajaliku maaressursi reserveerimine, 2012-2015: tegevus on mõnevõrra graafikust maas, kuna suures osas saab Maa-amet andmed maakonnaplaneeringutest. Lisaks on riigivara valitsejad kohustatud riigivaraseaduse § 107 lg 2 kohaselt kandma hoonestamata maatüksused maakatastrisse alles hiljemalt 31.12.2017. Selleks kuupäevaks peab olema ka riigi maareservi moodustamine lõpuni viidud. **Ettepanek on tegevuse lõpptähtaega muuta selliselt, et see langeks kokku maareformi lõpuga, st 2017.**
7. Kiired, sagedased ja mugavad välisühendused:
 - a. Tallinna (Ülemiste) ühisterminali ja selle ühendamise kavandamine, 2012-2016: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - b. Vajadusel mitmeliigiliste liiklussõlmede kavandamine, 2012-2030: tegevus on pikaajaline, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - c. Tallinn-Tartu, Tartu-Valga, Tallinn-Narva raudteedel kiiruse kasv kuni 160 km/h, 2020-2030: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
8. Kiire, ohutu ja mugav liikumine:
 - a. Reisiraudtee kvaliteet ja ohutus ning kiiruse kasv kuni 120 km/h, 2012-2020: tegevus on üldiselt graafikus ja eesmärk on saavutatav, **muutusi ei ole vaja teha. Edaspidi, „Transpordi arengukava 2014-2020“ 2018-2020 rakenduskava koostamisel, tuleb kavandada tegevused, mis praegusest rakenduskavast (2014-2017) välja jäid.**
 - b. Põhimaanteed sõidetavus ja ohutus, 2012-2030: tegevus on pikaajaline, **muutusi ei ole vaja teha.**

9. Transpordiühendused sadamate ja lennuväljade jaoks, vajalike maa- ja veealade tagamine:
 - a. Riikliku tähtsusega sadamatele maa reserveerimine, 2013-2017: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - b. Väikesadamate võrgustiku ja sadamate arendamise tegevuskava, 2013-2015: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - c. Väikeleenuväljade võrgustiku ja väikelelenduse kontseptsioon, 2013-2015: tegevusega ei ole alustatud, samas oli see mitme üleriigilise planeeringu koostamises osalenud osapoole selge ootus ning ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium nõustus tegevuse lülitamisega tegevuskavasse.
10. Taastuvenergia suurem osakaal ja mitmekesisemad energiaressursid:
 - a. Tuulikuparkide planeerimine, 2011-2020: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - b. Veeldatud maagaasi (LNG) terminali kavandamine ja arendamine, 2013-2015: tegevus on veninud, kuna pikka aega ei saavutatud rahvusvahelist kokkulepet piirkondliku terminali asukoha osas. Praeguseks on Eesti ja Soome ühise projekti ettepanek esitatud ja vajalik on ära oodata kolmepoolsete läbirääkimiste tulemusel. **Ettepanek on hetkel muutusi mitte teha ja ajagraafik ümber hinnata 2015. aastal üleriigilise planeeringu korralise ülevaatamise käigus, kui on selgunud projekti edasine käik.**
11. Eesti ja Läänemere piirkonna energiaühenduse parandamine ja jaotusvõrgu nüüdisajastamine:
 - a. EstLink 3 kavandamine: tegevus ei ole hetkel ajaliselt piiratud, **muutusi ei ole vaja teha, võimalik tulevikus ajaliselt täpsustada.**
 - b. Venemaa ja Eesti piirle konverterjaamade kavandamine, 2020-2025: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - c. Arukate võrkude arendamine, 2011-2020: tegevus on graafikus, on tegemist ka pikaajalise tegevusega, **muutusi ei ole vaja teha.**
 - d. Gaasitorustiku kavandamine Eesti ja Soome vahel, 2015-2020: tegevus on graafikus, **muutusi ei ole vaja teha.**
12. Elektriautode laadimisvõrgustik, 2011-2020: esmane võrgustik on loodud, tegevus on pikaajaline, **muutusi ei ole vaja teha.**

Kokkuvõtvalt võib öelda, et **üleriigilise planeeringu elluviimine on siiani olnud edukas kõigis alalõikudes. Enamikus püsivad kavandatud tegevused ettenähtud ajagraafikus.** Tegevuskavas toodud ajahorisandid on ka pigem indikatiivsed, mitte niivõrd täpsed tähtajad, kuna eesmärk on jälgida liikumist üleriigilises planeeringus püstitatud eesmärkide poole – nii üldiselt kui ka erinevates alalõikudes.

Siiski on tegevusi, mille puhul võib tegevuskavas määratletud tähtaeg osutada liiga lühikeseks. Need tegevused võib omakorda jagada kaheks: 1) tegevused, mille puhul saab täna teha ettepaneku tegevuskavas toodud tähtaja muutmiseks ja 2) tegevused, mille puhul ei ole uue lõpptähtaja määramine täna võimalik või otstarbekas.

Tegevused, mille puhul teeb Siseministeerium ettepaneku tegevuskavas määratud lõpptähtaja muutmiseks:

- **Andmeside taristu tagamine: lairiba baasvõrgu arendamine, 2012-2016.** Kuna vastava valdkonna arengukavas on tähtaega pikendatud ja tegevuse elluviimine on võimalik vaid läbi valdkonna arengukava ja selle rakenduskava, siis tuleb lähtuda neis esitatud ajakavadest. Siseministeerium teeb ettepaneku viia tegevuse nr 5 lõpptähtaeg vastavusse

Eesti infoühiskonna arengukavas 2020 esitatud tähtajaga ja muuta see üleriigilise planeeringu elluviimise tegevuskavas.

- **Riigi arenguks vajaliku maaressursi reserveerimine, 2012-2015.** Riigi maareservi moodustamine on Maa-ameti ülesandeks. Maareform on praeguseks lõpusirgel. Riigivaraseaduse § 107 lg 2 kohaselt on riigivara valitsejad kohustatud kandma hoonestamata maaüksused maakatastrisse hiljemalt 31.12.2017. Selleks kuupäevaks peab olema ka riigi maareservi moodustamine lõpuni viidud. Siseminister teeb ettepaneku viia tegevuse nr 6 lõpptähtaeg vastavusse maareformi lõpptähtajaga ja muuta see üleriigilise planeeringu elluviimise tegevuskavas.

Planeerimisseadus näeb ette, et kuue kuu jooksul peale Riigikogu valimisi 2015. a tuleb üleriigiline planeering üle vaadata ja esitada ülevaatamise tulemused ja ülevaade planeerimisalasest olukorrast riigis, sh üleriigilisest planeeringust, Vabariigi Valitsusele (edaspidi nimetatud *üleriigilise planeeringu korraline ülevaatamine*). **Siseminister leiab, et järgmiste tegevuste osas ei ole tegevuskava hetkel vaja muuta, aga tähtajad tuleb üle vaadata ja täpsustada üleriigilise planeeringu korralise ülevaatamise käigus:**

- uute maakonnaplaneeringute koostamine;
- liikuvuse uuring ja ühistranspordi optimeerimise kava. Lahendused ääremaadel;
- väikeleenuväljade võrgustiku ja väikelelenduse kontseptsioon;
- veeldatud maagaasi (LNG) terminali kavandamine ja arendamine.

Lisaks nimetatud tegevustele peab Siseminister koostöös teiste ametkondadega 2015. a üleriigilise planeeringu korralise ülevaatamise käigus läbi arutama, kas ja millised uued tegevused peaksid lisanduma üleriigilise planeeringu elluviimise tegevuskavasse.

Lisaks eeltoodule teeb Siseminister ettepaneku teha Majandus- ja Kommunikatsiooniministri ülesandeks töötada välja väikeleenuväljade võrgustiku ja väikelelenduse kontseptsioon ja esitada üleriigilise planeeringu korralise ülevaatamise käigus 2015. a Siseministri nimetatud tegevuse läbiviimise tähtaeg.

Ettepanekud üleriigilise planeeringu tegevuskava uuendamiseks

Vabariigi Valitsuse 30.08.2012 korralduses nr 368, millega kehtestati üleriigiline planeering „Eesti 2030+“, on seletuskirjas ette nähtud kohustus arutada ja vajadusel uuendada üleriigilise planeeringu tegevuskava valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Siseminister teeb nimetatud korralduse ja ülaltoodud teabe alusel järgnevad muudatused üleriigilise planeeringu tegevuskavas:

1. Asendada üleriigilise planeeringu tegevuskavas kirje „Kogu Eestit katva lairiba baasvõrgu arendamine, 2012-2016, Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium“ järgmise kirjega: „Kogu Eestit katva lairiba baasvõrgu arendamine, 2012-2020, Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium“.
2. Asendada üleriigilise planeeringu tegevuskavas kirje „Riigi ülesannete täitmiseks vajaliku maaressursi kaardistamine, 2012-2015, Maa-amet“ järgmise kirjega: „Riigi ülesannete täitmiseks vajaliku maaressursi kaardistamine, 2012-2017, Maa-amet“.